

Курсова робота на тему:
ОСНОВНІ АЛГОРИТМИ ТЕОРІЇ ЧИСЕЛ ТА КРИПТОГРАФІЇ

Виконала:

студентка групи ДО-3

Захарченко Анастасія Ігорівна

Керівник:

професор, доктор фізико-
математичних наук

Маринич Олександр Віталійович

Київ 2019

Зміст

0	Вступ	2
1	Алгоритм факторизації довгих цілих чисел: ρ-алгоритм Полларда	3
2	Алгоритм знаходження дискретного логарифма на вибір: ρ-алгоритм Полларда	5
2.1	Розширений алгоритм Евкліда	5
2.2	ρ -алгоритм Полларда знаходження дискретного логарифма . .	6
3	Обчислення функцій Ейлера та Мьобіуса	9
3.1	Функція Ейлера	9
3.2	Функція Мьобіуса	10
4	Обчислення символів Лежандра та Якобі	12
4.1	Символ Лежандра	12
4.2	Символ Якобі	13
5	Алгоритм Чіпполи знаходження дискретного квадратного кореня	16
6	Алгоритм Соловея-Штрассена перевірки чисел на простоту	18
7	Висновки	19
	Список використаної літератури	20

0 Вступ

Метою роботи було розглянути декілька алгоритмів з теорії чисел, які знаходять своє застосування в тому числі в криптографії.

Кожен із зазначених алгоритмів реалізувати на мові програмування python.

При побудові сучасних криптосистем потрібні дуже великі прості числа. Наприклад, в схемі шифрування з відкритим ключем, відомій під назвою RSA, яка використовується у величезній кількості сучасних протоколів захисту інформації таких, як PGP, S=MIME, і різних системах, заснованих на завданні дискретного логарифмування в кінцевих полях, використовуються «випадкові» прості числа, записи яких в десятковій системі числення складаються з сотень цифр.

Криптографічна стійкість системи RSA базується на складності вирішення проблеми RSA, яка, в свою чергу, базується на складності проблеми факторизації великих чисел.

В ході роботи ми розглянемо одні з найбільш швидких алгоритмів пошуку розв'язків таких задач. Ми розглянемо наступні алгоритми:

1. ρ -алгоритм Полларда факторизації довгих цілих чисел.
2. ρ -алгоритм Полларда знаходження дискретного логарифма.
3. Обчислення функцій Ейлера та М'юбіуса.
4. Обчислення символів Лежандра та Якобі.
5. Алгоритм Чіпполи знаходження дискретного квадратного кореня.
6. Алгоритм Соловея-Штрассена перевірки чисел на простоту.

1 Алгоритм факторизації довгих цілих чисел: ρ -алгоритм Полларда

Метод був розроблений Джоном Поллардом в 1975 р. Нехай n – число, яке потрібно розкласти наступним чином:

1. Обираємо невелике число x_0 та будуємо послідовність $\{x_n\}$, $n = 0, 1, 2, \dots$, визначаючи кожне наступне x_{n+1} за формулою $x_{n+1} = (x_n^2 - 1) \pmod{n}$
2. Одночасно на кожному кроці рахуємо Н.С.Д. d числа n та можливих різниць $|x_i - x_j|$, де $j < i$.
3. Коли $d = \gcd(n, |x_i - x_j|)$, відмінний від 1, рахування припиняємо. Знайдене d є дільником n . Якщо n/d не є простим числом, продовжуємо рахувати, взявши замість n число n/d .

Замість функції $F(x) = (x^2 - 1) \pmod{n}$ в підрахунку x_{n+1} можна взяти інший довільний многочлен 2-го степеня.

Недоліком цього варіанту методу є необхідність зберігання великого числа попередніх значень x_j . Якщо $(x_j - x_i) \equiv 0 \pmod{p}$, то $(f(x_j) - f(x_i)) \equiv 0 \pmod{p}$. Тому, якщо пара (x_i, x_j) дає нам розв'язок, то розв'язок дасть будь-яка пара (x_{i+k}, x_{j+k}) . Тому нема необхідності перевіряти всі пари, можна лише обмежитись тими, де $j = 2^k$, та $k = 1, 2, 3, \dots$, а $i \in [2^k + 1; 2^{k+1}]$.

У варіанті алгоритму написання коду в додатку в пам'яті зберігаємо лише 3 змінні: n, x, y .

```
def _rho_pollard(number):
    answer = set()
    for d in range(2, min(int(sqrt(sqrt(number))) + 10, number)):
        if number % d == 0:
            answer.add(d)
            while number % d == 0:
                number //= d

    if number == 1:
        return answer

    x_fixed = 2
    cycle_size = 2
```

```

x = 2
factor = 1

while factor == 1:
    count = 1
    while count <= cycle_size and factor <= 1:
        x = (x * x + 1) % number
        factor = gcd(x - x_fixed, number)
        count += 1
    cycle_size *= 2
    x_fixed = x

if factor == number:
    return {factor} | answer
else:
    return {factor} | rho_pollard(number // factor) | answer

def rho_pollard(number):
    factors = _rho_pollard(number)

    factor_powers = {}

    for factor in factors:
        while number % factor == 0:
            factor_powers[factor] = factor_powers.get(factor, 0) + 1
            number //= factor

    sl = []
    for factor, power in factor_powers.items():
        sl.append(f'{factor}^{power}')
    print (factors)
    return factor_powers, * .join(sl)

```

2 Алгоритм знаходження дискретного логарифма на вибір: ρ -алгоритм Полларда

2.1 Розширений алгоритм Евкліда

Розширений алгоритм Евкліда використовується у багатьох криптографічних і теоретико-числових алгоритмах. Він складається з двох частин. У першій частині алгоритму для заданих чисел A і B обчислюється їхній найбільший спільний дільник (eng. *greatest common divisor*) d . Обчислення Н.С.Д. чисел A і B відбувається за рекурентною формулою:

$$\gcd(A, B) = \gcd(B, A \% B), \quad (1)$$

де $A \% B$ позначає операцію обчислення залишку при діленні A на B . Виконується послідовне використання цієї формули, допоки залишок від ділення першого операнду на другий не стане рівним 0. Останнє ненульове значення другого операнду і є шуканий найбільший спільний дільник.

Для розв'язування рівнянь вигляду $Ax + By = d$, де A, B — задані числа, а d — їхній найбільший спільний дільник, використовується *розширений* алгоритм Евкліда. Перша частина розширеного алгоритму Евкліда, у результаті якої ми знаходимо найбільший спільний дільник d виконується так же, як описано вище. Значення A, B , а також цілу частину від ділення A на B зберігаються у таблиці, що містить 4 стовпчика.

У другій частині роботи алгоритму до таблиці додаються два нових стовпчики, x і y . Помістимо у останній рядок цих стовпчиків значення 0 і 1. Далі, вважаючи значення x_{i+1} і y_{i+1} відомими, послідовно обчислюємо значення $x_i, y_i, i \geq 0$ за формулами:

$$x_i = y_{i+1}, \quad y_i = x_{i+1} - y_{i+1} \cdot \left\lfloor \frac{A}{B} \right\rfloor_i, \quad (2)$$

де $\lfloor A/B \rfloor_i$ — значення у i -ому рядку стовпчика цілих частин від ділення A на B .

Зауважимо, що мова програмування python дозволяє виконати усі ці обчислення доволі ефективно:

```
def extended_euclid(a: int, b: int) -> Tuple[int, int, int]:
    if a == 0:
        return b, 0, 1
    g, x1, y1 = extended_euclid(b % a, a)
    return g, y1 - b // a * x1, x1
```

2.2 ρ -алгоритм Полларда знаходження дискретного логарифма

Проблема дискретного логарифма (Discrete Logarithm Problem DLP) полягає в обчисленні утворюючої g для довільного елемента t найменшого числа k такого, що $g^k = t$. Хоча ця проблема не пов'язана безпосередньо з проблемою факторизації цілих чисел, вона грає важливу роль в криптографії. При довжині ключа L проблема DLP має таку ж складність розв'язання, як і проблема факторизації числа довжини L , тому на проблемі обчислення DLP побудовано багато криптографічних протоколів, в тому числі, відомі протоколи Діффі-Хелмана обчислення загального секретного ключа і Ель-Гамала електронного цифрового підпису.

Існує велика кількість різних методів для розв'язання цієї задачі. Розглянемо ρ -метод Полларда для DLP. Групу по множенню поля F_p^* , p — просте число, позначимо через $F_p^* = 1, 2, \dots, p-1$. Нагадаємо, що елемент $g \in F_p^*$ називається генератором поля, якщо кожен елемент $t \in F_p^*$ дорівнює деякому ступеню елемента g : $t = g^k$. Нехай g - (який-небудь) генератор цієї групи, і нехай t - довільний елемент F_p^* .

Для знаходження невідомого показника k такого, що $g^k = t$, будемо будувати послідовність пар $(a_i; b_i)$ чисел по модулю $p-1$ і послідовність x_i чисел по модулю p таку що $x_i = t^{a_i} g^{b_i}$. визначимо початкові значення $a_0 = b_0 = 0, x_0 = 1$. Обчислення наступних членів послідовностей будемо виконувати за наступними формулами:

$$(a_{i+1}, b_{i+1}) = \begin{cases} (a_i + 1, b_i) & (\text{mod } (p-1)), & 0 < x_i < p/3, \\ (2a_i, 2b_i) & (\text{mod } (p-1)), & p/3 < x_i < 2p/3, \\ (a_i, b_i + 1) & (\text{mod } (p-1)), & 2p/3 < x_i < p. \end{cases} \quad (3)$$

Та, відповідно,

$$x_{i+1} = \begin{cases} t x_i & (\text{mod } p), & 0 < x_i < p/3, \\ x_i^2 & (\text{mod } p), & p/3 < x_i < 2p/3, \\ g x_i & (\text{mod } p), & 2p/3 < x_i < p. \end{cases} \quad (4)$$

Ця послідовність рахується, поки не з'являться номери i, j такі, що $x_i = x_j$. Тоді, $t^{a_i} g^{b_i} = t^{a_j} g^{b_j}$, звідки,

$$(a_j - a_i)k \equiv b_i - b_j \pmod{(p-1)}$$

Якщо $\gcd(a_j - a_i, p-1) = 1$, тоді множник k може бути знайдений з використанням узагальненого алгоритму Евкліда, розв'язав рівняння в цілих

числах

$$x(a_j - a_i) + y(p - 1) = b_i - b_j$$

відносно x , y та визначаючи $k = x \pmod{p-1}$.

Якщо ж $\gcd(a_j - a_i; p - 1) = d > 1$, тоді, рівняння, як і раніше, має розв'язок, але дає розв'язок з точністю до доданка кратного $(p-1)/d$, тобто розв'язання має вигляд $x = x_0 + m(p-1)/d$, де $m \in [0; d-1]$ — ціле число. Якщо множник d - малий, то рішення буде знайдено підстановкою чисел в рівняння $g^X \equiv t \pmod{t}$.

Так само, як в ρ -методі факторизації, в цьому алгоритмі можна використовувати модифікацію Флойда, обчислюючи на i -му кроці одночасно трійку $(a_i; b_i; x_i)$ і трійку $(a_{2i}; b_{2i}; x_{2i})$, поки не дійдемо до кроку i , на якому $x_i = x_{2i}$. У цьому варіанті знову не треба зберігати в пам'яті на кроці i всі трійки $(a_j; b_j; x_j)$ для $j \leq i$, а досить зберігати дві трійки $(a_i; b_i; x_i)$ і $(a_{2i}; b_{2i}; x_{2i})$

Наведемо реалізацію описаного вище алгоритму на мові програмування python.

```
def rho_pollard_discrete_logarithm(g: int, p: int, t: int) -> int:
    a_0, b_0, x_0 = 0, 0, 1

    def step(a_i: int, b_i: int, x_i: int) -> Tuple[int, int, int]:
        if 0 <= x_i < p / 3:
            return (a_i + 1) % (p - 1), b_i % (p - 1), (t * x_i) % p
        if p / 3 <= x_i < 2 * p / 3:
            return (a_i << 1) % (p - 1), (b_i << 1) % (p - 1), (x_i * x_i) % p
        if 2 * p / 3 <= x_i < p:
            return a_i % (p - 1), (b_i + 1) % (p - 1), (g * x_i) % p

    a_i, b_i, x_i = step(a_0, b_0, x_0)
    a_2i, b_2i, x_2i = step(*step(a_0, b_0, x_0))

    while x_i != x_2i:
        a_i, b_i, x_i = step(a_i, b_i, x_i)
        a_2i, b_2i, x_2i = step(*step(a_2i, b_2i, x_2i))

    # (a_2i - a_i) * k = b_i - b_2i (mod p - 1)

    d, x, y = extended_euclid(a_2i - a_i, p - 1)

    if d == 1:
```



```
    return x % (p - 1)
else:
    x_0 = x * d
    for m in range(d):
        if bin_pow_mod(g, x_0 + m * (p - 1) // d, p) == t:
            return x_0 + m * (p - 1) // d
```

3 Обчислення функцій Ейлера та М'юбіуса

3.1 Функція Ейлера

Нехай $m \in \mathbb{N}$. Визначимо $\varphi(m)$ — число (натуральних) чисел, не більших за m та взаємно-простих з m . Іншими словами, $\varphi(m)$ є кількість цілих k , таких, що $1 \leq k \leq m$, $(k, m) = 1$. Функцію $\varphi(m)$ називають функцією Ейлера.

Властивості (функції Ейлера).

1. Мультиплікативність: якщо $(a, b) = 1$, то $\varphi(ab) = \varphi(a) \cdot \varphi(b)$
2. Якщо $p \in \mathbb{P}$, а $a \in \mathbb{N}$, то $\varphi(p^a) = p^{a-1} \cdot (p - 1)$
3. Якщо $m = p_1^{\lambda_1} \cdot p_2^{\lambda_2} \cdot \dots \cdot p_n^{\lambda_n}$, то $\varphi(m) = p_1^{\lambda_1-1} \cdot p_2^{\lambda_2-1} \cdot \dots \cdot p_n^{\lambda_n-1} \cdot (p_1 - 1) \cdot (p_2 - 1) \cdot \dots \cdot (p_n - 1)$
4. Якщо $p > 1$, а $m \in \mathbb{N}$, то $\varphi(m) = m \cdot \prod_{p|m} \left(1 - \frac{1}{p}\right)$
5. Адитивність: $\sum_{d|m} \varphi(d) = m$

Теорема (Ейлера). $\forall m \in \mathbb{N}$, $i a \in \mathbb{N}$, для яких $(a, m) = 1$ має місце конгруенція $a^{\varphi(m)} \equiv 1 \pmod{m}$.

Для повноти опису наведемо також реалізацію функції Ейлера на мові програмування python:

```
def euler(n: int) -> int:
    phi = 1
    for d in range(2, int(sqrt(n)) + 1):
        if n % d == 0:
            n //= d
            phi *= d - 1
            while n % d == 0:
                n //= d
                phi *= d
    if n > 1:
        return phi * (n - 1)
    else:
        return phi
```

3.2 Функція Мьобіуса

Функція Мьобіуса приймає значення -1, 0 та 1, та рахується вона наступним чином:

$$\mu(n) = \begin{cases} 1, & n = 1, \\ 0, & \exists p : p^2 | n, \\ (-1)^k, & k = \#p \in \mathbb{P} : p | n. \end{cases} \quad (5)$$

Тобто $\mu(n) = 0$, якщо в розкладі числа n на прості множники хоча б одне $\alpha_k > 1$.

Властивості (функції Мьобіуса).

1. Мультиплікативність: $\mu(ab) = \mu(a) \cdot \mu(b)$
2. Функція Мьобіуса пов'язана з функцією Ейлера $\varphi(n)$ таким співвідношенням:

$$\varphi(n) = \sum_{d|n} \mu(d) \cdot \frac{n}{d} \quad (6)$$

$$3. \sum_{d|m} \mu(d) = \begin{cases} 1, & n = 1 \\ 0, & n > 1 \end{cases}$$

$$4. \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\mu(n)}{n^z} = \prod_p \left(1 - \frac{1}{p^z}\right) = \frac{1}{\zeta(z)}$$

Таким чином, функція Мьобіуса має безпосереднє відношення до дзета-функції Рімана. Зокрема, гіпотеза Рімана про нулі дзета-функції еквівалентна оцінці

$$\sum_{n \leq x} \mu(n) = O\left(x^{\frac{1}{2+\epsilon}}\right),$$

за будь-якого як завгодно малого ϵ .

Для повноти опису наведемо також реалізацію функції Мьобіуса на мові програмування python:

```
def möbius(n: int) -> int:
    mu = 1
    for d in range(2, int(sqrt(n)) + 1):
        if n % d == 0:
```

```
    n //= d
    mu *= -1
    if n % d == 0:
        return 0

if n > 1:
    return -mu
else:
    return mu
```

4 Обчислення символів Лежандра та Якобі

4.1 Символ Лежандра

Символ Лежандра $\left(\frac{a}{p}\right)$ є функція, що приймає три значення: -1 , 0 та 1 . Її аргументами є просте непарне число p та ціле число a .

Умова того, що a є квадратичним лишком за простим модулем p , перевіряється наступним чином:

$$\left(\frac{a}{p}\right) = \begin{cases} 1 & (\exists x)x^2 \equiv a \pmod{p} \\ -1 & \neg(\exists x)x^2 \equiv a \pmod{p} \\ 0 & p \mid a \end{cases}$$

Підрахунок символу Лежандра може бути виконано за допомогою наступної формули, отриманої Леонардом Ейлером:

$$\left(\frac{a}{p}\right) \equiv a^{\frac{p-1}{2}} \pmod{p}$$

Властивості (символа Лежандра). Нехай a, b — довільні цілі числа. Тоді

1. Якщо $a \equiv b \pmod{p}$, то $\left(\frac{a}{p}\right) = \left(\frac{b}{p}\right)$
2. $\left(\frac{a^2}{p}\right) = 1$
3. $\left(\frac{-1}{p}\right) = \begin{cases} 1, & p \equiv 1 \pmod{4} \\ -1, & p \equiv 3 \pmod{4} \end{cases}$
4. $\left(\frac{a_1 a_2 \dots a_n}{p}\right) = \left(\frac{a_1}{p}\right) \cdot \left(\frac{a_2}{p}\right) \cdot \dots \cdot \left(\frac{a_n}{p}\right)$
5. $\left(\frac{1}{p}\right) = 1$
6. (Квадратичний закон взаємності). p, q — непарні, прості, тоді

$$\left(\frac{p}{q}\right) \cdot \left(\frac{q}{p}\right) = (-1)^{\frac{p-1}{2} \cdot \frac{q-1}{2}}$$

Алгоритм підрахунку символу Лежандра:

1. Використовуючи властиві властивості №6 та №1, зменшуємо "чисельник"
2. Коли a дорівнює 1 , -1 або квадрат цілого числа, завершуємо цикл

3. Рахуємо значення символу за допомогою властивостей №5, №3 або №2 (відповідно)

4.2 Символ Якобі

Символ Лежандра визначений лише для пар цілих чисел, де друге число є простим непарним. Визначення можна розповсюдити на більшу множину пар цілих чисел, тобто побудувати функцію, яка є символом Якобі.

Символ Якобі — теоретико-числова функція двох аргументів, введена Карлом Якобі в 1837.

Нехай n є простим непарним числом, та $n = p_1 \cdots p_k$ — його розклад в добуток простих чисел (не обов'язково різних), тоді визначимо для кожного числа a символ Якобі рівністю:

$$\left(\frac{a}{n}\right) = \left(\frac{a}{p_1}\right) \left(\frac{a}{p_2}\right) \cdots \left(\frac{a}{p_k}\right),$$

де в правій частині є добуток звичайних символів Лежандра. Якщо n є простим числом то символ Якобі дорівнює символу Лежандра.

Властивості символу Якобі

Якщо $a \equiv b \pmod{n}$, то $\left(\frac{a}{n}\right) = \left(\frac{b}{n}\right)$

$\left(\frac{a}{n}\right) = 0$ тоді і тільки тоді, коли a і n не є взаємно простими

$$\left(\frac{ab}{n}\right) = \left(\frac{a}{n}\right) \left(\frac{b}{n}\right)$$

$$\left(\frac{a}{mn}\right) = \left(\frac{a}{m}\right) \left(\frac{a}{n}\right)$$

$$\left(\frac{1}{n}\right) = 1$$

$$\left(\frac{-1}{n}\right) = 1, \text{ якщо } n \equiv 1 \pmod{4}$$

$$\left(\frac{-1}{n}\right) = -1, \text{ якщо } n \equiv 3 \pmod{4}$$

$$\left(\frac{2}{n}\right) = 1, \text{ якщо } n \equiv 1 \pmod{8} \text{ або } n \equiv 7 \pmod{8}$$

$$\left(\frac{2}{n}\right) = -1, \text{ якщо } n = 3 \pmod{8} \text{ або } n = 5 \pmod{8}$$

Узагальнений квадратичний закон взаємності:

$$\left(\frac{m}{n}\right) = \left(\frac{n}{m}\right) (-1)^{\frac{(m-1)(n-1)}{4}}$$

В алгоритмі знаходження символу Якобі беремо найменший додатний лишок. Далі ми використовуємо мультиплікативність символу Якобі, потім рахуємо символ Якобі:

$$\left(\frac{2}{b}\right) = (-1)^{(b^2-1)/8}$$

. Замість зведення в ступінь використовуємо перевірку залишків від ділення.

Складність алгоритму дорівнює $O(\log a \cdot \log b)$.

Далі наведемо приклад реалізації символів Лежандра та Якобі, використовуючи мову програмування python.

```
def legendre(a, b):

    leg = 5
    sign = 1
    while a != -1 and sqrt(a) ** 2 != a:
        if a % b == 0: leg = 0; break
        if a < b:
            a, b = b, a
            sign *= (-1) ** ((a - 1) / 2 * (b - 1) / 2)
        if (a % b) % 2 == 0:
            a -= b * (a // b + 1)
        else:
            a %= b

    # a = 1 and -1 or sqrt is int
    if a == 1 or isinstance(sqrt(a), int):
        leg = 1
    elif a == -1:
        leg = 1 if b % 4 == 1 else -1
```

```
    return(int(leg * sign))

def jacobi(a, b):
    p = []
    jac = 1
    for factor in rho_pollard(b):
        p.append(factor)

    for p_i in p:
        jac *= legendre(a, p_i)

    return jac
```


5 Алгоритм Чіпполи знаходження дискретного квадратного кореня

Криптосистеми, такі як система RSA або Рабіна, наприклад, базуються на складності задачі факторизації та проблемі квадратичних лишків.

Дешифрування зводиться до знаходження розв'язку рівняння $c \equiv x^2 \pmod{n}$. Для пошуку пари розв'язків такого рівняння використовуємо алгоритм, описаний в даному розділі.

Алгоритм Чіпполи є алгоритмом знаходження кореня рівняння вигляду

$$x^2 \equiv n \pmod{p},$$

де $x, n \in F_p$, p є простим числом. F_p — скінченне поле з p елементами $\{0, 1, \dots, p-1\}$.

Алгоритм знаходження x :

Дано: $a \in \mathbb{Z}$, p — просте

Результат: x

1. Рахуємо $\left(\frac{a}{p}\right)$
2. Якщо $\left(\frac{a}{p}\right) = -1$, то розв'язків немає
3. Якщо $\left(\frac{a}{p}\right) = 1$, шукаємо таке ціле t ($0 \leq t \leq p-1$), що число $v := t^2 - a$ не є квадратичним лишком, тобто $\left(\frac{v}{p}\right) = -1$
4. Потім розглядаємо скінченне поле $F : (x + y \cdot \sqrt{v})$, $x, y \in F_p$, $0 \leq x, y \leq p-1$
Де $(x_1, y_1) \cdot (x_2, y_2) = (x_1 \cdot x_2 + y_1 \cdot y_2, x_1 \cdot y_2 + x_2 \cdot y_1)$
5. Рахуємо відповідь у вигляді $x = (t + \sqrt{v})^{\left(\frac{p+1}{2}\right)}$ за правилами з пункта 4

Далі наведемо приклад реалізації алгоритму Чіпполи знаходження дискретного квадратного кореня, використовуючи мову програмування python.

```

def cipolla(a: int, p: int) -> str:

    if legendre(a, p) == -1:
        return Немає розв'язку
    elif legendre(a, p) == 1:
        for t in range(1, p-1):
            v = t ** 2 - a
            if legendre(v, p) == -1:
                break
        y = 1
        t1, y1 = t, y
        for power in range(1, int((p+1)/2)):
            t1, y1 = (t1 * t + y1 * y * v) % p, (t1 * y + t * y1) % p
    return fx = {t1}

```

(На виході отримаємо одну з нескінченної кількості пар $x = \pm const$)

6 Алгоритм Соловея-Штрассена перевірки чисел на простоту

Тест Соловея-Штрассена є ймовірносним тестом простоти. Він спирається на теорему Ферма та властивості символу Якобі.

Основна перевага тесту полягає в тому, що він, на відміну від тесту Ферма, розпізнає числа Кармайкла як складені.

Алгоритм Соловея — Штрассена параметризується кількістю ітерацій k .

Власне алгоритм

1. У кожній ітерації випадковим чином вибирається число $a < n$
2. Якщо $\gcd(a, n) > 1$, то виноситься рішення, що n - складене
3. Інакше перевіряється справедливість порівняння $a^{(n-1)/2} \equiv \left(\frac{a}{n}\right) \pmod{n}$
4. Якщо воно не виконується, то виноситься рішення, що n — складене.
5. Якщо це порівняння виконується, то a є свідком простоти числа n
6. Далі вибирається інше випадкове a і процедура повторюється
7. Після знаходження k свідків простоти в k ітераціях виноситься висновок, що n є простим числом з ймовірністю $1 - 2^{-k}$.

Наведемо варіант реалізації даного методу:

```
def solovay_strassen(n: int, k:int) -> str:
    for i in range(1, k + 1):
        a = int(randrange(2, n - 1))
        if extended_euclid(a, n)[0] > 1:
            return "Складене"
        elif not a ** ((n-1)/2) % n == sympy.ntheory.residue_ntheory.jac
            return "Складене"
        else:
            "Просте з ймовірністю 1 - 2^{-k}"
```

7 Висновки

В ході роботи були розглянуті 7 алгоритмів, кожен з яких ми перевірили, реалізуючи на мові програмування python.

Розглянуті задачі мають велику обчислювальну складність. Один з найбільш популярних методів криптографії з відкритим ключем є метод RSA, який базується на складності задачі факторизації та проблемі квадратичних лишків.

Дешифрування зводиться до знаходження розв'язку рівняння $c \equiv x^2 \pmod{n}$. Розв'язання обох зазначених задач було запропоновано в роботі.

Література

- [1] Маринич О. В. — "Алгебраїчні структури, криптографія та захист інформації. Конспект лекцій"
- [2] Ишмухаметов Ш. Т. — "Методы факторизации натуральных чисел"
- [3] Нестеренко Ю. В. — "Теория чисел"
- [4] Орлов В.А., Медведев Н.В., Шимко Н.А., Домрачева А.Б. — "Теория чисел в криптографии"